

Radu Paraschivescu (n. 1960, București) trăiește în Balta Albă și se visează la Roma. E mefient față de avioane, reptile și sfaturile medicilor. Croiește articole pentru ziare și reviste, traduce romane, se ocupă cu hermeneutica ofșaidului în emisiuni de analiză fotbalistică și – mai rar decât i-ar plăcea – scrie cărți. Are câțiva prieteni francezi de nădejde (Millefeuilles, Plaisir Sucré, Macaron etc.), fără să-și fi trădat prima iubită: ciocolata de casă. Se îmbată cu vocea lui David Gilmour și chitara lui Mark Knopfler. La Humanitas, domiciliul lui profesional, publică niște cărți de „Râsul lumii“. Se îndrăgostește repede și-i trece greu. Detestă clișeele, laptele și broccoli. A scris despre nesimțiți, Inês de Castro, Maradona și Caravaggio.

Cărți: *Efemeriada* (2000, Libra); *Balul fantomelor* (2000, RAO, reeditare Humanitas, 2009); *Bazar bizar* (2004, Mașina de scris, reeditare Humanitas, 2007); *Fanionul roșu* (2005, Humanitas, Premiul „Ioan Chirilă“ pentru cea mai bună carte de sport a anului); *Ghidul nesimțitului* (Humanitas, 2006); *Fie-ne tranziția ușoară: Mici rostiri cu tâlc* (Humanitas, 2006); *Mi-e rău la cap, mă doare mintea: Noi perle de tranziție* (Humanitas, 2007); *Cu inima smulsă din piept* (Humanitas, 2008); *Răcani, pișani și veterani* (coord., Humanitas, 2008); *Dintre sute de clișee: Așchii dintr-o limbă tare* (Humanitas, 2009); *Fluturile negru* (Humanitas, 2010); *Toamna decanei: Convorbiri cu Antoaneta Ralian* (Humanitas, 2011); *Astăzi este mâinele de care te-ai temut ieri* (Humanitas, 2012); *Maimuța carpatină* (Humanitas, 2013); *Muște pe parbrizul vieții: Nou catalog de perle* (Humanitas, 2014); *Noi vorbim, nu gândim: Nouă colecție de perle românești* (Humanitas, 2015); *România în 7 gesturi* (Humanitas, 2015); *Povești de dragoste la prima vedere* (coautor, alături de Ioana Pârvulescu, Gabriel Liiceanu, Ana Blandiana și Adriana Bittel – Humanitas, 2015); *Cum gândesc politicienii* (Humanitas, 2016); *Aștept să crăpi (de astăzi, în prime time)* (Humanitas, 2016); *Am fost cândva femeie de onoare și alte povestiri* (Humanitas, 2017); *Cartea râsului și a cercetării (Ce se întâmplă cu creierul dacă înveți cuvinte noi în timp ce faci sex)* (Humanitas, 2017); *Două măhuri stau de vorbă: Scene românești* (Humanitas, 2018); *Orice om îi este teamă: Un partid, doi ani și trei premieri* (Humanitas, 2018); *În lume nu-s mai multe Români (planetei noastre asta i-ar lipsi)* (Humanitas, 2019); *Omul care mută norii* (Humanitas, 2019); *Recviem vesel pentru tata* (Humanitas, 2020); *Vitrina cu șarlatani* (Humanitas, 2020); *Acul de aur și ochii Glorianei* (Humanitas, 2021); *Noi suntem români (nimeni nu-i perfect)* (Humanitas, 2022).

Radu Paraschivescu

Acul de aur și ochii Glorianei

roman

 HUMANITAS
BUCUREȘTI

Lămurire 5

PARTEA ÎNTÂI

Ochiul se deschide

Vești la Sant Eutizio	13
<i>I empirici</i>	25
Un drum și o mirare	42
Clement cel ce ia și dă	53
Oaspeți de departe	64
Pedeapsă pentru rătăciți	81

PARTEA A DOUA

Ochiul clipește

„Dragă bărbate și cumnate“	101
O poveste de cap și spadă	121
<i>Stella Nera</i>	138
Nepotul lui Rombaudo	151
Din străvechime	167

PARTEA A TREIA

Ochiul se închide

Evreul lui Kit	187
„Vă cheamă la palat“	204

LEBES

We know
books

Trei pomi plini de rod	224
Bucate și bucăți	246
Acul de aur	264
Și ochii Glorianei	284

— Cum să vă spun eu ca să nu vă umfle răsul, dragii mei? întrebă părintele Piergiuseppe Salvio. Până azi, ați băgat cuțitul doar în gâtul porcului și al vitei. Al iepurelui și-al mielului. De-acum încolo, o să învățați să-l băgați în om.

Parlagiii și măcelarii strânși în față la Sant Eutizio se cruciră, iar câțiva schimbară priviri cu tâlc. Ce, Doamne iartă-mă, pățise sfinția sa? Îl bătuse soarele în cap, sau ce altceva? Pesemne că ieșise în claustru după prânz și, moleșit de vinul pe care-l dăduse pe gât, adormise fără să mai știe de el. Iar la ce prostii spunea, cine știe cât trăsese la aghioase. Cum să-l învețe un slujitor al Domnului așa ceva pe omul de rând? Mai cu seamă pe ei, care învăteau cuțite de dimineața până seara, mai ceva ca panglicarii care tăiau femei în două în zilele de târg și pe urmă le scoteau neatînse din cutiile unde fuseseră vârate.

— Numai că, dacă pe porc îl omorâți, pe om o să-l faceți bine. O să-l ajutați să rămână viu.

Pe cât se pricepea părintele Piergiuseppe să țină predici și să-i cheme pe săteni la rânduiala creștinească, pe atât îi venea de greu să le dea vestea pe care o primise

și el, cu puține zile mai devreme, de la un tinerel frânt de oboseala drumului lung, prin ploaie și prin vântul pieziș al Umbriei. Mai cu seamă când una voia el să spună și alta pricepeau ceilalți. Nu erau puține zilele când părintele Piergiuseppe se gândea că din turma credincioșilor, așa cum arăta ea cu niște ani în urmă, nu mai rămăsese nimic și că acum fiecare oaie rătăcea în voia ei, fără grijă și fără teamă de păcat.

— Cum vine asta, părinte? îndrăzni un roșcovan asudat, căruia mai că-i ieșea părul prin cămașă.

— Nu cred să fie vreunul pe-aici care să nu fi vârat deja cuțitul, chit că nu s-a grăbit pe urmă la spovedanie, adăugă o huidumă trasă mai la umbră.

Părintele Piergiuseppe ridică mâinile ca pentru a se da prins în fața dușmanului, după care își împleți degetele în dreptul burții și scoase un suspin mâhnit. Tonino Farucci, roșcovanul, și Aldo Grignotelli, huiduma, lipsiseră rareori de la încăierările de cârciumă, chiar dacă acolo, cu mintea înmuiată în băutură, se folosiseră mai degrabă de pumni decât de cuțite. Băieți buni, altminteri, atâta doar că săreau la fel de repede în ajutor și la bătaie. Farucci se făloșea și azi cu creștăturile de pe piept și de pe brațe, de parc-ar fi fost însemne de vitejie căpătate pe câmpul de bătălie, nu printre mesele de la „Vânătorul șchiop“. Grignotelli, în schimb, nu prea avea cu ce să se laude. Înalt de aproape doi metri și cu o sută douăzeci de kile, era la fel de greu să-l atingi cu lama cuțitului cum îi e vierului să se arunce de pe stânci în apele Nerei. Și, de fiecare dată când ieșea de la „Vânătorul șchiop“, rămânea în urmă măcar un cap spart și un obraz învinețit.

— N-ar fi bine să nu-l mai lași să intre? îl întrebase cândva dolofana Edetta pe bărbatul ei, cârciumarul Modeste.

— Te uiți la el cât e? spusese jupânul, sugându-și măselele. Tu ai îndrăzni? Ca să nu mai zic că bagă-n el cât trei la un loc. Și bea tot așa. N-a fost mușteriu mai bun ca el în Preci de când frec eu tejgheaua și tu podeaua.

Acum părintele Piergiuseppe plimbă o privire peste parlagiii și măcelarii adunați la abația Sant Eutizio și se strădui să nu-și piardă răbdarea. Nu erau doar din Preci, de bună seamă. Veniseră din toate satele din jur. Din Ponte Nuovo și Campi, din Montaglioni și Setri, din Mevale și Bugiano. Unii nedumeriți, alții supărați că trebuiseră să-și lase lucrul. Unii veseli, alții bănuitori de teama unei capcane. Trebuiau luați cu binișorul, să nu creadă cine știe ce blestemăție. Trebuia să li se spună pe înțelesul lor că...

— O să ajungeți doctori, se trezi el vorbind, și își făcu repede cruce.

Grignotelli ieși de la umbră și se proțăpi în fața preotului.

— Nu-i frumos să râzi de noi, sfinția ta.

Ceilalți mârâiră a încuviințare și părintelui Piergiuseppe i se păru că nimerise fără să vrea în mijlocul unei haite lihnite.

— Nu rîd, nu rîd. Doamne apără și păzește, v-am botezat copiii, cum să rîd? Ce vorbă-i asta?

— Păi noi ar trebui să te-ntrebăm, bombăni Farucci, cu fruntea leoarcă și cu pete la subsuori, în mormăielile celorlalți.

LPBIC | We know books

Părintele Piergiuseppe ridică din nou mâinile spre ei și încercă să-i potolească. Trase adânc aer în piept și așteptă să se facă liniște. Pe urmă vorbi cu glasul un pic tremurat, cum făcea de fiecare dată când avea de dat vești care-l stânjeneau.

— Se fac acuși patru sute de ani de când slujitorii Domnului nu mai au voie să vindece altfel decât cu vorba și rugăciunea. Fără foc, fără cuțit, fără nimic altceva. Strămoșii noștri s-au ținut cât s-au ținut de rânduială, dar pe urmă au început s-o nesocotească. Și nesocotită a rămas, până când a fost dată uitării de tot. Am trăit vreme îndelungată – cam două veacuri, dacă nu mai mult – într-o nelegiuire care, mai devreme sau mai târziu, o să atragă pedepse asupra noastră. Și trebuie să-i punem capăt, n-avem de ales. Tot ce o să li se-ngăduie din clipa asta preoților de aici și din alte cotloane ale Umbriei e să-i învețe pe alții ceea ce ei știu și nu mai au voie să folosească. Adică să vă învețe pe voi, pe măcelari.

Murmurul și mai cu seamă chicotelile celor de față îl făcură pe părintele Piergiuseppe să se oprească speriat. Nu era a bună. Neisprăviții ăștia încă mai credeau că-i ardea de glume.

— De unde până unde? vru să știe un sfrijit ras în cap, care nu apucase să treacă pe acasă și să-și pună o cămașă fără pete de sânge pe ea.

— Vă spun eu. Și de unde, și de când.

Glasul care se auzise din spatele parlagiilor și măcelarilor îi sili să se întoarcă. Rămase nemișcat doar preotul, care făcu ochii mari când îl văzu pe tinerelul pe care-l primise cu câteva zile mai înainte la abație și pe urmă la el acasă, punându-i masa și lăsându-l să se întremeze

după zilele de drum și de vreme rea. Învoiala fusese să se facă nevăzut din Preci până să prindă de veste ceilalți. Niciodată străinii nu fuseseră priviți cu ochi buni în Val Castoriana. Și de puține ori scăpaseră nevătămați.

— Și, mă rog, tu cine-oi fi? se răsti la el cheliosul.

Părintele Piergiuseppe tare ar mai fi cioplit niște cruci prin aer, dar își dădu seama că era mai bine să-l potolească pe sfrijit.

— Hai să ne primim frumos oaspeții, Beppe, ce zici? Mai cu seamă că nu știm ce vești ne aduc.

Cheliosul ferici pământul cu un scuipat verzui, care se opri destul de aproape de încălțările părintelui. Sfinția sa încercă zadarnic o dojană din priviri. Când era vorba de proastă creștere, puțini s-ar fi încumetat să se ia la întrecere cu Giuseppe Martello.

Soarele, care ieșise după câteva zile de ploaie mărunță, îmbrăca acum piața din fața abației într-o lumină prin care se vedea praful. Căldarea în care se ascundea Preci te pune la adăpost de frig iarna, însă în lunile de vară vipia te moleșea de parc-ai fi stat toată ziua cu nasul în bărdacă, de nu mai erai bun nici să azvârli cu piatra după un câine, darămite să tai juninci. Zidurile de la Sant Eutizio se încingeau sub văpaia amiezii, vârfurile chiparoșilor prindeau să se îngălbenească. Pe la două-trei nu mai mișca nimic în Preci. Cele două-trei sute de suflete dormeau cu ușile deschise, doar-doar s-o stârni un strop de vânt. Nu de puține ori cei care nu se puteau odihni din pricina căldurii din case veneau la abație și-i cereau voie părintelui Piergiuseppe să se întindă pe jos în lăcașul Domnului și să se culce acolo. Era destul loc la Sant Eutizio și părintele primea pe toată lumea. Chiar

și pe moșicul de Beppe, care făcea mărunțele și părea, pentru cine se uita la el de departe, că-și mai pregătește un scuiapat.

— Să-i răspund mai întâi cinstitului Beppe, rosti tinerelul. Mă cheamă Fulvio Orsini. Pentru voi, Fulvio. Și am bătut ceva drum pân-aici.

— Mai mult de cînșpe leghe pân' la Perugia nu sunt, zise Beppe, care se gândi mai bine și de data asta lăsa pământul nestropit.

Fulvio clătină din cap.

— Mda, știu, pentru voi Perugia e buricul pământului. Ei, aflați că vin de mai departe.

— Să nu-mi spui că de la Macerata, îi aruncă un bărbos rezemat de un pin.

— N-am ajuns în viața mea acolo și nici n-aș vrea. Lumea din Marche nu-i așa cumsecade ca pe-aici.

Părintelui Piergiuseppe fu cât pe-aci să-i scape un icnet, dar se stăpâni. Dacă tinerelul avea chef de batjocură, nu-și alesese bine oamenii. Ceva în glasul lui îi stârni totuși pe bărbații care începură să-și întretaie glasurile, doar-doar or ghici de unde venea caraghiosul ăsta căruia abia îi dăduseră primele fire de mustață.

— Din Fabriano.

— Din Città di Castello.

— Din Anghiari.

Fulvio Orsini râse ca un copil fără griji.

— Ați stat cu spatele. Întoarceți-vă cu fața și mai căutați.

— Din L'Aquila.

— Din Rieti.

— Din Terni.

Văzând gura pungită și ochii rugători ai părintelui Piergiuseppe, nou-venitul se hotărî să curme jocul de-aghicitul.

— De la Roma, spuse el. Sanctitatea Sa mi-a făcut cinstea să-mi încredințeze puterea cuvântului său și să mă trimită la voi. Putea să fie altcineva, dar s-a nimerit să fiu eu. Sfântul Părinte are sute de ăștia de-alde mine, pe care-i trimite spre locurile unde e nevoie de îndreptare. Sute, băgați de seamă. Părintele vostru din Preci, ție-l Cel de Sus în puteri, se tot chinuie să vă spună ceva și nu știe cum. Ca să nu mai lungim pelteaua, dați-mi voie să vă citesc cuvintele Sanctității Sale.

Orsini duse o mână la spate și scoase la iveală un sul, pe care-l desfășură în fața ochilor în timp ce-și dregea glasul, mai mult ca să se înfoaie decât fiindcă i s-ar fi uscat de-adevăratelea gâtulejul.

— Zice-așa: „În Anul Domnului 1595, eu, Clement VIII, uns papă și întâi stătător al Sfintei noastre Biserici Catolice, trimit gânduri de pace și bună viețuire cinstiților credincioși din Preci“. Până aici, toate bune, spuse Orsini, ridicându-și preț de câteva clipe ochii din înscris ca să măsoare uluiala de pe fețele bărbaților. Așa, mai departe. „Aflu însă, fără mulțumire, că lucrările Conciliului al Patrulea Lateran sunt din nou nesocotite în inima Umbriei. Fie ca rândurile pe care vi le aduce trimisul meu să așeze lucrurile pe făgaș. Fie ca vorbele lui de însoțire să vă intre în cap fără să mai iasă vreodată. Și fie ca în nici o zi de acum încolo să nu mai aflu vești de nesupunere dinspre slujitorii Domnului.“

Orsini isprăvi de citit și se uită la bărbații adunați la Sant Eutizio. Încruntăturile de pe fețele lor îi dădură de

înțeles că habar n-aveau ce se ascundea printre rândurile Sfântului Părinte. Singurul dumirit era părintele Piergiuseppe, dar cu el Orsini apucase deja să vorbească.

— Să lămurim, văd că e nevoie, spuse el, scărpinându-se în creștet. Conciliul al Patrulea Lateran s-a ținut cu peste trei sute cincizeci de ani în urmă, aproape patru, sub papa Inocențiu III. Ce s-a hotărât atunci e bun și astăzi pentru toți catolicii. Mă rog, *aproape* pentru toți. Aici, în fundătura asta unde vă duceți zilele, rânduiala nu se mai ține ca în alte locuri, după ce s-a ținut atâta amar de vreme, iar Sanctitatea Sa a prins de veste.

— Rânduiala? făcu cheliosul rezemat de trunchiul unui pin. Ce rânduială?

Încet-încet, lumina prinse să se înfiripe în mințile măcelarilor și parlagiilor. Mai cu vorba domoală a părintelui Piergiuseppe, mai cu șfichiul lui Fulvio, bărbații pricepură până la urmă ce-i aștepta. Li se dădea un răgaz de doi ani, după care meșteșugul lor nu avea să mai fie doar spintecatul vitelor sau tăiatul hălciilor de carne cu satârul în măcelărie. Prin grija Conciliului al Patrulea Lateran, li se cerea – nu de-a dreptul, ci mai pe ocolite, chiar foarte pe ocolite – să ajungă și doctori, la fel cum făcuseră măcelarii din vechime. Să pună mâna pe lucruri pe care nu s-ar fi gândit vreodată să le atingă și să-și folosească priceperea dobândită ca să-și scape semenii de boli și beteșuguri.

— Peste tot s-a făcut așa, le spuse Orsini bărbaților, care parcă începuseră să se uite altfel la el. În Toscana și în Veneto, în Marche și în Liguria. Până și-n Umbria asta verde și mănoasă, unde vorba ajunge mai greu, rânduiala s-a ținut fără întrerupere. Peste tot, numai aici,

în căldarea asta dintre dealuri, nu. Preci și satele din jur sunt mai cu moț, asta crede Sfântul Părinte. Preci și satele din jur nesocotesc hotărârile Conciliului și nu le doare capul. Preci și satele din jur nu știu – sau *se fac* că nu știu – că preoții nu mai pot pune mâna pe uneltele doctorilor și că trebuie să-i învețe pe alții meșteșugul. Așa s-a făcut pretutindeni, în afară de văgăunile astea. Dar dacă nu ieșiți de-aici decât până la târgul de vite din Piedivalle de unde să știți? A scos vreunul din voi capul în lume, în afară de sfinția sa? A bătut vreunul drumul măcar până la Spoleto sau Foligno?

Hărmălaia care aproape că acoperi ultimele cuvinte ale lui Orsini făcu să nu se mai înțeleagă nimic, așa că părintele Piergiuseppe prinse să dea din mâini, doar-doar o potoli gureșenia celorlalți.

— Pe rând, vă rog frumos, rosti el după ce tărăboiul se făcu în cele din urmă șoaptă.

— De ce noi, părinte? se sumeți sfrijitul, frecându-și chelia cu palma. De ce nu alții?

— Care alții, Beppe? întrebă cu părere de rău părintele. Care alții?

— Păi, știu și eu? dădu din umeri Martello. Croitorul, spițerul. Oricine, în afară de brutar și de Modeste.

De pâine și de cârciumă era nevoie mereu, nu-ți trebuia multă minte pentru asta. Spre a nu mai spune că felul în care îi tremurau mâinile lui Modeste de la o vreme nu-l mai lăsa nici să cotrobăie cum se cuvine pe sub fustele Edettei. Nu-i vorbă, la o adică, erau destui care să-i țină locul, dacă se învoia și dolofana.